

บทที่ 5

สรุปผล การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโสก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการวิจัยในประเด็นที่ว่า จะพัฒนากลไกการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโสกเป็นอย่างไร โดยมีนักวิจัยหลักและนักวิจัยร่วม ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ ร่วมกันเป็นทีมวิจัย เพื่อค้นหาคำตอบในการวิจัยข้างต้น ซึ่งการทำงานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโสกให้บรรลุวัตถุประสงค์ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 9 เดือน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนส่วนใหญ่เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและที่ไม่ใช่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนตั้งแต่การค้นหาปัญหาจนสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการประชุมประจำเดือน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี ซึ่งได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน

สรุปผลการวิจัย

นโยบายกองทุนหมู่บ้าน เป็นนโยบายหนึ่งที่ทางรัฐบาลคาดหวังไว้ เพื่อเป็นวิธีการในการแก้ปัญหาค่าความยากจนของประชาชน โดยทางรัฐบาลได้มีการวางแนวทางการบริหารจัดการด้วยการกำหนดระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาเป็นแนวทางให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม มีการจัดสรรเงินให้ประชาชนไปบริหารกันเอง โดยให้ฐานหมู่บ้านละ หนึ่งล้านบาท โดยฐานความคิดของนโยบายกองทุนหมู่บ้านมีฐานคิดที่ดีเกี่ยวกับการให้ทุนชุมชนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ พัฒนาความสามารถทั้งด้านการจัดการ การเรียนรู้ ความคิด ส่งผลต่อการหมุนเวียนเงินทุนในระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งจากกิจกรรมต่าง ๆ สามารถสรุปและนำเสนอในประเด็นได้ดังนี้

5.1 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโบล

5.1.1 การคัดเลือกคณะกรรมการได้มีการแบ่งพื้นที่ในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการกระจายโอกาสของคนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการ โดยใช้วิธีการแบ่งพื้นที่ในหมู่บ้านเป็นป้อมตามการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านในการเลือกคณะกรรมการ เพื่อให้คณะกรรมการกระจายอยู่ทั่วหมู่บ้าน และเมื่อใดที่สมาชิกหรือชาวบ้านมีข้อสงสัยหรือมีปัญหาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ก็สามารถสอบถามจากกรรมการที่ได้ประจำอยู่ในแต่ละป้อมได้

5.1.2 การจัดสรรบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์เดิม มีการแบ่งงานในแต่ละหน้าที่ของกองทุนฯ ให้คณะกรรมการแต่ละท่าน โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและความสามารถ แบ่งงานกันอย่างชัดเจนและช่วยดูแลอย่างทั่วถึง ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่

5.1.3 มีการปรับใช้แนวทางการบริหารจัดการกับเงื่อนไขของชาวบ้าน ชาวบ้านมีการปรับตัวรับนโยบายกองทุนฯ จากรัฐบาล เช่น การรับวัฒนธรรมการบริหารงานสมัยใหม่ การประชุม การมีระเบียบกฎเกณฑ์เป็นข้อบังคับ แต่ทั้งนี้ นโยบายก็ถูกปรับให้เป็นไปตามเงื่อนไขของชาวบ้านและ ชาวบ้านสามารถปฏิบัติได้เช่นกัน

5.1.4 มีการเพิ่มความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุน นอกจากประสบการณ์ในการทำงานของคณะกรรมการที่ได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกองทุนฯ คณะกรรมการต้องมีการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มเติมทักษะต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ของตน เกิดการเรียนรู้วิธีการทำงานให้เหมาะสม บริหารงานที่ถูกต้องและถูกต้อง จะทำให้เกิดการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้นและตรงตามแผนที่วางไว้

5.1.5 การกำหนดเกณฑ์การชำระคืนเงินกู้มีความยืดหยุ่นตามเงื่อนไขของกิจกรรมสร้างรายได้ เป็นการตกลงร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ ในการกำหนดเกณฑ์การชำระคืน เป็นรายเดือน รายงวด หรือรายปี โดยขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สมาชิกได้นำไปลงทุน และรายได้ที่สมาชิกได้รับ

5.1.6 มีการจัดสรรผลตอบแทนให้แก่คณะกรรมการในรูปแบบที่เหมาะสม ผลกำไรที่เกิดขึ้นมาจากดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินของสมาชิก เมื่อครบรอบปีจึงมีการจัดสรรปันส่วนต่าง ๆ ตามที่ได้มีการตกลงร่วมกัน ในรูปแบบที่ทั้งคณะกรรมการและสมาชิกเห็นสมควร

5.1.7 การระดมทุนสำรองในรูปของการเพิ่มหุ้น สมาชิกได้ออมเงินในรูปของการเพิ่มหุ้นหรือเรียกได้ว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นธนาคารหมู่บ้าน ที่ให้ชาวบ้านฝากเงิน ถอนเงิน บริการ

เงินกู้ ซึ่งเงินออมของชาวบ้านจะได้นำมาก่อประโยชน์ในด้านของการปล่อยกู้ เพื่อเป็นการเพิ่มทุนอีกทางหนึ่งด้วย

5.1.8 มีมาตรการตัดเบียดการประชุมเพื่อกระตุ้นให้คณะกรรมการให้เข้าร่วมการประชุมประจำเดือน ซึ่งคณะกรรมการสามารถลาการประชุมได้ และหากขาดการประชุมจะถูกตัดเบียดการประชุม ซึ่งเป็นการจำกัดการขาดการประชุมของกรรมการแต่ละท่าน ทำให้กรรมการเกิดการสนใจ เอาใจใส่งานมากขึ้น และเข้าร่วมการประชุมอย่างต่อเนื่อง

5.1.9 มีผู้รู้จากภายนอกชุมชนมาให้ความรู้ โดยแนวคิดจากบุคคลที่อยู่ภายนอกหมู่บ้านแต่มีความรู้ความสามารถและรู้ในเรื่องเดียวกัน ทำให้เกิดแนวคิดและแนวทางที่ทางกองทุนหมู่บ้านสามารถประยุกต์และปรับใช้ได้

5.1.10 มีแนวทางในการติดตามเร่งรัดหนี้สินแบบประณีประนอม คณะกรรมการสมาชิกและชาวบ้าน ได้ตกลงร่วมกันในการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเร่งรัดหนี้สิน ทั้งทางวาจา หนังสือเตือน และแจ้งให้ผู้กู้และผู้ค้าเข้าที่ประชุม ใช้มาตรการทางสังคมในการติดตามทวงหนี้ ซึ่งทำให้คณะกรรมการทราบถึงสาเหตุของการไม่ชำระเงินคืน ซึ่งสามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

5.1.11 แนวทางการทำงานเป็นการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป การทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการทำให้เกิดการการระดมสมอง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะแก้ไขที่ละจุด ปรึกษาผู้รู้ และเกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชน นำประสบการณ์การทำงานเดิมมาปรับใช้หาสาเหตุและแก้ไขปัญหาก็ถูกจุด เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน วางแผนการทำงานร่วมกัน และร่วมกันปฏิบัติจนปัญหาดังกล่าวลุล่วงทั้งคณะกรรมการ สมาชิก และชาวบ้าน

5.1.12 มีการบันทึกการประชุมเพื่อใช้ในการอ้างอิงและการจัดทำแผน ซึ่งการประชุมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนจะเป็นการร่วมกันวางแผนการทำงาน และเป็นแนวทางที่ทางกองทุนจะนำมาใช้ปฏิบัติต่อไป และการใช้มติที่ประชุมจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

5.2 เงื่อนไขในการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโอบสถ

5.2.1 นโยบายกองทุนหนึ่งล้านบาทซึ่งทำให้ชาวบ้านที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการต้องหาวิธีการบริหารกองทุนนี้ กองทุนฯนี้เป็นของหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านได้เลือกคณะกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการเงิน โดยการกระจายโอกาสของคนที่จะเข้ามาทำงาน ตลอดจนการร่วมกันในการพิจารณาระเบียบกองทุนฯนำสู่การปฏิบัติอย่างเข้าใจ

5.2.2 กรรมการมีประสบการณ์เดิมด้านการบริหารกลุ่มและกองทุน กรรมการเคยบริหารงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกองทุนฯ ทำให้การทำงานร่วมกับชาวบ้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว

5.2.3 แนวคิด ความเชื่อ ความรู้และทักษะของประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การเป็นคนข้างในหมู่บ้านย่อมได้เปรียบและสามารถเลือกใช้วิธีการบริหารงานกับชาวบ้าน ซึ่งสามารถทำให้เกิดการสอดคล้องกับวิถีของชาวบ้านได้

การอภิปรายผล

เมื่อชาวบ้านเข้ารับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน ทำให้มีเงินทุนสำรองในหมู่บ้าน จากเดิมที่ไม่มีกลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารของหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนที่ตั้งขึ้นมาใหม่และเป็นกองทุนที่ไม่ได้เกิดจากการออมของชาวบ้านตั้งแต่เริ่มต้น แต่ชาวบ้านก็ให้การยอมรับและขานรับนโยบายดังกล่าวด้วยดี มีบุคคลหลายท่านและสื่อหลายด้านที่ได้กล่าวถึงนโยบายดังกล่าวทั้งด้านบวกและด้านลบ แต่สำหรับชาวบ้านหนองโปลาจากการคาดเดาตามกระแสสื่อ ซึ่งชาวบ้านได้กล่าวถึงเงินหนึ่งล้านบาทว่า “เงินหนึ่งล้านบาท แบ่งให้คนในหมู่บ้านจะได้คนละเท่าไร” “ให้หนึ่งล้านจริงหรือ และให้ชาวบ้านหรือให้ใคร” “เอามาเพิ่มนี้ให้กับชาวบ้าน” (จากการพูดคุยกันของชาวบ้านบ้านหนองโปลา ก่อนวันที่มีเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในวันที่ 28 มิ.ย. 2544)

หลังจากนั้นเวลาผ่านไปเข้าปีที่ 3 ของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความคิดที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเกิดจากการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ตั้งแต่การร่วมประชุม เพื่อการคัดเลือกคณะกรรมการ การร่างระเบียบ นั่นคือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการตัดสินใจของชาวบ้าน ซึ่งการตัดสินใจนี้เองทำให้ชาวบ้านมีการเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การวางแผนและการปฏิบัติ รวมถึงการติดตามผล ท้ายที่สุดชาวบ้านเองเป็นผู้ที่รับผลประโยชน์จากการตัดสินใจ สอดคล้องกับ จารุพงศ์ (2546) ที่กล่าวถึงการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการทำงานขององค์กรในกระบวนการตัดสินใจ ในการบริหารตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิด (ตัดสินใจ) ร่วมวางแผน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมในการติดตามผล ซึ่งการมีส่วนร่วมในแต่ละเรื่องนั้นมีความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงในการทำงานของทีมงาน และสอดคล้องกับ สุทธิรักษ์ (2545) ที่ได้สรุปกลยุทธ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านว่า ต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด โดยชาวบ้านมองว่า ถึงแม้ว่าช่วงแรกเงินกองทุนจะไม่ใช่ของชาวบ้านเป็นของรัฐบาลซึ่งไม่แน่ว่าอาจจะมีการเรียกคืน แต่ปัจจุบันชาวบ้านเป็นเจ้าของทุนอย่างเต็มตัว ชาวบ้านเป็นผู้คิดวิธีการเลือกคน เลือกวิธีการ เลือกที่จะเข้าร่วมกับ

กองทุนฯ การบริหารจัดการเงินด้วยตนเองของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ สอดคล้องกับ ปรีดี (2545) ที่ได้กล่าวถึง ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมเป็นผู้คิดเอง ทำเองและเขาจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้รับจนก่อให้เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สำหรับกองทุนหมู่บ้านหนองโสน ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่กองทุนที่เกิดขึ้นด้วยความจำเป็นของชาวบ้านก็ตามที แต่ชาวบ้านได้ตกลงร่วมกันในหมู่บ้านเลือกวิธีการ ต่าง ๆ เพื่อมาดูแลเงินในส่วนของชาวบ้านเอง โดยอาศัยกติกาและข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติมาเป็นหลัก และมีการปรับเปลี่ยนจนชาวบ้านเห็นสมควรตามวิธีของชาวบ้าน มีการปรับการบริหารงานจากทางรัฐบาลมาเป็นการบริหารจัดการกันเอง โดยที่ทำให้เงินหนึ่งล้านบาทเป็นทุนของหมู่บ้าน บริหารจัดการจนมีผลกำไรจากการกู้ยืมเงิน มีเงินทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งจำนวนเงินดังกล่าวสามารถสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านได้ จากคนที่ไม่มีทักษะ มีความคิด แต่ไม่มีทุนดำเนินการ เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านฯ ก็เกิดอาชีพขึ้นมา ถึงแม้ว่าเพียงไม่กี่รายที่เกิดอาชีพแต่นั้นเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับสมาชิกหลาย ๆ ท่านที่ต้องการประกอบอาชีพใหม่ ซึ่งอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นมา คือ การค้าขายน้ำเต้าหู้ จากเดิมที่ทำร้านเป็นเพียงปัจจุบันสามารถขยายเป็นร้านค้าและมีสถานที่ผลิตน้ำเต้าหู้อย่างกว้างขวางและสะอาดและกำลังขยายเป็นธุรกิจของครอบครัวที่ใหญ่ขึ้น

สำหรับชาวบ้านส่วนใหญ่ เงินกองทุนหมู่บ้านจะเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งเงินทุนของชาวบ้าน เพื่อใช้ในการสร้างงาน สร้างรายได้และสร้างอาชีพ ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สำหรับเงินกองทุนหมู่บ้านไม่สามารถลดภาระหนี้ของสมาชิกได้อย่างแท้จริง เพราะภาระหนี้ของสมาชิกที่มีอยู่มากกว่าจำนวนเงินที่ทางคณะกรรมการอนุมัติให้สมาชิกแต่ละท่าน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่เพียงพอต่อการนำไปชำระหนี้ได้ แต่เงินกองทุนสามารถเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการประกอบอาชีพของสมาชิกและเมื่อสมาชิกเกิดรายได้ เงินรายได้นี้เองจะเป็นเงินที่สามารถลดหนี้ที่มีอยู่ภายนอกกรอบได้ บนเงื่อนไขที่ว่าชาวบ้านต้องนำเงินไปลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพอย่างแท้จริง

นอกจากเงินหนึ่งล้านบาทที่ทางกองทุนได้รับ กองทุนหมู่บ้านได้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดการออมทรัพย์หรือการระดมทุนสำรองในรูปของเงินหุ้นเกิดขึ้น จากที่ไม่มีการออมทรัพย์ระดับหมู่บ้านมาก่อน ตัวกระตุ้นที่สำคัญ คือ คน ซึ่งก็คือ นายอนันต์ ตีจิตร ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองโสน ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ประธานผู้นี้ก็ยังได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้าน เป็นผู้นำกองทุนตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งเป็นผู้ที่ชักชวนชาวบ้านให้เข้ามาร่วมมือกันในการทำงาน ชักชวนบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือเหมาะสมให้เข้าร่วมในกิจกรรมกองทุนฯ นอกจากนั้น ประธานยังได้ใช้วิธีการระดมความคิดหรือการทำงานเป็นทีมเข้ามาจัดการ รวมทั้งกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดองค์ความรู้ในกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เกิดทักษะในการวางแผน

เป็นกลุ่ม ซึ่งได้จากการไปศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานกับผู้นำในกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ แล้วนำมาประยุกต์และปรับใช้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับ ชาติและคณะ (2544) ที่ได้กล่าวถึง ผู้จัดการกองทุน ความน่าเชื่อถือของผู้จัดการกองทุนนั้นมีมาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ชาวบ้านให้ความศรัทธามากกว่า ชาวบ้านให้ความไว้วางใจในหมู่บ้าน ผู้จัดการนี้ไม่ได้ทำงานคนเดียวแต่ชักชวนผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสม มีประสบการณ์และทำงานร่วมกันได้ การทำงานลักษณะเป็นทีม บริหารจัดการกองทุนฯ โดยนำเอาประสบการณ์ ทักษะและฐานศรัทธาซึ่งนำของแต่ละคนมาหลอมรวมกัน

และนอกจากผลการวิจัยแล้วนั้น ตัวผู้วิจัยเองก็ต้องมีการพัฒนาด้วยเช่นกัน การเข้าร่วมกับชุมชนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการสนใจตามมา ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการเข้าร่วมกับชุมชน การที่จะให้คนในชุมชนเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่เข้าไปทำงานร่วมกันค่อนข้างที่ต้องใช้เวลาพอสมควร สิ่งที่สนใจในตอนแรกนั้นเป็นนโยบายใหม่ที่ชาวบ้านให้ความสนใจ และมีความกระตือรือร้นที่จะต้องมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านให้ได้ เพื่อจะได้มีเงินมาไว้ใช้หมุนเวียนในหมู่บ้านได้เข้าร่วมในการประชุมกองทุนหมู่บ้านในแต่ละเดือน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างความเป็นกันเองกับการเข้าร่วมงานในฐานะของเยาวชนในหมู่บ้านที่มีความสนใจในกระบวนการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งพบว่า ชาวบ้านมีความสนใจในสิ่งที่เรียกว่า “เงิน” เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะมาจากไหนก็ตาม เมื่อมีเงิน ก็ต้องมี “คน” กระบวนการทำงานได้เริ่มขึ้นด้วยความสนใจของชาวบ้านกับนโยบายที่รัฐบาลสั่งการมา ก็ต้องดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย

เริ่มจากการประชุมรับทราบเรื่องราวอย่างจริงจังถึงนโยบายที่ได้กล่าวถึงกัน เกิดความสนใจมากขึ้นจนมีกลุ่มคนที่มาบริหารจัดการกองทุนให้เป็นที่ไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยเริ่มจากการขอเข้าร่วมการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ และเริ่มเข้าบ่อยขึ้นเพื่อแสดงถึงความสนใจและสมัครใจที่จะเข้ารับทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข่าวสารต่างๆที่รับทราบ และมีการแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานที่เคยเรียนรู้มาจากการศึกษาสู่ชุมชน ประสานงานเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆและคอยกระตุ้นให้กระบวนการต่างๆดำเนินไป จนกระทั่งได้รับความไว้วางใจและได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในตำแหน่งผู้ช่วยเหรียญ ซึ่งกลายมาเป็นหนึ่งใน “คน” ที่บริหารจัดการ “เงิน” ของชาวบ้าน

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยเองต้องเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับกองทุนและชาวบ้านอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดจนร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตาม จนเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในทุกๆขั้นตอน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับคัดเลือกถึงแม้ว่าจะไม่มีเงินเป็นค่าตอบแทนแต่เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ ซึ่งคณะกรรมการแต่ละท่านก็ไม่ได้คิดต่างกัน คิดอยู่สิ่งหนึ่งว่า จะทำอย่างไรให้ “เงิน” คงอยู่และเกิดประโยชน์สูงสุดกับชาวบ้านอย่าง

แท้จริง นอกจากนั้นทำให้เห็นถึง สิ่งที่ชาวบ้านคิดและปฏิบัติกันมา ภูมิปัญญา ทุนของชาวบ้านซึ่งเป็นทุนของชุมชนอย่างแท้จริง ความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของ “เงิน” เมื่อรัฐบาลได้มอบมาให้แล้ว เป็นหน้าที่ของชุมชนที่ต้องรักษา และช่วยกันบริหาร “เงิน” จำนวนนี้ให้คงอยู่ตลอดไป การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชาวบ้านเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้นและเป็นประโยชน์ในการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้ชาวบ้าน ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโบสถ์ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทีมวิจัยพบว่า ยังมีเงื่อนไข และข้อจำกัดด้วยกันหลายประการ จึงเกิดข้อเสนอแนะขึ้น ดังข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในช่วงระยะเวลาเดือนมิถุนายน 2546 จะถึงวาระในการครบรอบของการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในวาระที่ 1 และจะต้องลาออกจากการเป็นคณะกรรมการทั้งหมด เพื่อให้สมาชิกได้คัดเลือกคณะกรรมการขึ้นมาใหม่ ควรมีการแจ้งให้สมาชิกทราบถึงหน้าที่ที่ได้รับและการปฏิบัติงาน และร่วมกันวางแผนถึงการเข้ามาดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการด้วย เพราะหากเลือกคณะกรรมการทั้งหมดเข้ามาบริหารงาน อีก 2 ปี ข้างหน้าจะไม่มีกรรมการที่สามารถทำงานกองทุนเป็นหลักในการบริหารจัดการต่อไป

2. ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อการประกอบและพัฒนาอาชีพในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่มี การรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การเรียนรู้งานเป็นกลุ่มยังไม่มี และเป็นการผลิตเชิงเดี่ยวกันอยู่ และขณะนี้มีการสนับสนุนธุรกิจรายกลุ่มซึ่งอาจจะเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านและการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านได้

3. ควรมีการพัฒนาเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารวิธีการบริหารจัดการ ในระดับกลุ่มกองทุนด้วยกัน และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาธุรกิจชุมชน เนื่องจากหมู่บ้านหนองโบสถ์ ยังไม่มีผลิตภัณฑ์เพื่อการหารายได้เข้าหมู่บ้าน การรวมกลุ่มกับชุมชน อาจทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาธุรกิจให้เกิดขึ้น

4. การศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโบสถ์ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาวิจัยเพียงแก่หมู่บ้านเดียว หากมีผู้สนใจทำการศึกษาคือ ผู้วิจัยขอเสนอให้เป็นการศึกษาในประเด็น แนวทาง / รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน หรือในประเด็นของ การพัฒนาเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งคิดว่าน่าจะเป็นการพัฒนาให้เป็น โจทย์วิจัยต่อเนื่องได้